

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2019 17:43

Днес, 1 март 2019 г., се навършват 90 години от рождението на гениалния български писател Георги Марков, убит от Държавна сигурност с помощта на КГБ през 1978 г. в Лондон.

Творецът заплаща с живота си немислимото за времето на комунистическия режим решение открито да говори и критикува тоталитарното управление на генералния секретар на БКП Тодор Живков.

Комунистическата власт обаче не можа да убие таланта на Георги Марков. Той създава най-пълната панорама на живота при комунизма – „Задочни репортажи за България“, издадена след краха на тоталитарното управление на БКП в един от най-големите тиражи за мащабите на България. Сайтът **desebg.com** припомня най-важните моменти от биографията на талантливия писател.

Георги Марков е роден на 1 март 1929 г. в квартал Княжево до София в семейството на Иван и Райка Маркови. Той е най-големият от тримата синове в семейството. През 1946 г. завършва Първа мъжка гимназия в София, а после следва химия във Висшето техническо училище в Русе. Химическият факултет там обаче е закрит още през първата година след постъпването му и той се връща в столицата, където продължава висшето си образование в Софийската политехника.

Живот в сянката на коварна болест

Младостта му е белязана от коварната сянка на смъртта. През есента на 1948 г. 19-годишният студент се озовава в санаториум за туберкулозни. Лечението е продължително. Санаториумите са мястото, където той започва да пише.

През 1952 се дипломира като инженер в Софийската политехника. Няколко години работи по специалността си във фабриките “Победа” и “Стинд”, а след това преподава в техникума по керамика и стъкло и в института за учители. Заради неукрепналото си здравословно състояние обаче е принуден да се пенсионира преждевременно през 1958 г. на 29-годишна възраст.

Първите му книги са публикувани в средата на 50-те години. Литературната слава за Марков идва с втория му роман “Мъже” (1962). С него спечелва годишната литературна награда на Съюза на българските писатели (СБП) за съвременен роман и е приет директно за член на съюза. Това е прецедент, тъй като практиката е да има задължителен период на кандидат членство. Смятан е за един от най-талантливите млади писатели по това време.

В интимния кръг около Тодор Живков

Георги Марков е един от писателите, които взимат участие в някои от общите срещи на Тодор Живков с предварително подбрани представители от творческите среди в периода 1964 и 1968 г. Допускането му до този интимен кръг около първия ръководител на партията и държавата му позволява не само да стане пряк свидетел на неговото общуване и начин на поведение, но и да опознае Живков, да прецени неговите положителни и отрицателни черти, слабите и силните му страни.

След смачкването на Пражката пролет в Чехословакия през 1968 г. в България се надигат античехословашки настроения и комунистическата власт налага цензура. Всички пиеси на Георги Марков са снети от сцената, включително и документалната пиеса „Комунисти“, с която трябва да се отбележи тържествено 25-годишнина от победата на БКП на 9 септември 1944 г.

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2019 17:43

Заминаване за Италия след смачкването на Пражката пролет

След известни трудности писателят получава виза и заминава за няколко месеца за Италия, където отсяда при брат си Никола Марков, емигрирал през 1963 г. В продължение на няколко месеца пътува до Австрия, ФРГ и Англия, опитвайки се да предложи свои литературни творби. Комунистическата власт в България оказва натиск в желанието си да го принуди да се върне в страната.

Той отказва да направи това и през 1970 г. се установява в Лондон, където известният български емигрант и продуцент Петър Увалиев му е обещал да филмира новелата му „Жените на Варшава“. „Трябва направо да ви кажа, че за нашата литература настъпиха най-тежките години от войната досега, в някои отношения по-тежки от Сталиново време“, пише в едно от писмата си Марков от този период.

В Лондон и Би Би Си

През 1971 г. започва да сътрудничи на българската секция на Би Би Си, а през 1972 е назначен като щатен служител.

Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия (политическата полиция) образува разработка срещу Георги Марков под кодовото име „Скитник“ като невъзвръщенец през 1971 г. В края на същата година посолството в Лондон отказва да удължи срока на паспорта му и го принуждава да стане политически емигрант. Писателят иска и получава от Англия политическо убежище.

В края на 1971 г. става сътрудник на радио „Дойче веле“, което започва да излъчва негови есета. Заради тези предавания през декември 1972 г. е осъден задочно на 6 години и половина затвор като изменник на родината и за това, че с дейността си се е поставил в услуга на „вражески“ радиостанции.

Литературни успехи в Англия

Литературните успехи в Англия за Марков идват през 1974. Тогава един от лондонските театри поставя пиесата му „Да се провреш под дъгата“. Същата година пиесата му „Архангел Михаил“ печели първо място на престижния литературен конкурс в Единбург.

През 1975 г. Марков се жени за Анабел Дилк, журналистка от Би Би Си, по-късно им се ражда дъщеря.

Истината за комунистическия режим в „Задочни репортажи за България“

През 1975 г. радио „Свободна Европа“ започва да излъчва части от книгата му „Задочни репортажи за България“, която се превръща в най-задълбочената критика на българската комунистическа система. Те са излъчени в 137 емисии, един път седмично в продължение на 32 месеца, като всяка едно тях се повтаря в друг ден. Поредицата стартира в началото на ноември 1975 г., а последното предаване е през юни 1978. С тях аудиторията на „Свободна Европа“ се увеличава с 60 процента. По това време ДС ги анализира и информира за тях управляващата върхушка:

Като най-масирана пропагандна атака на "Свободна Европа" срещу социалистическия начин на живот през разглеждания период се очерта поредицата "Задочни репортажи за България" от изменника на родината Георги Марков.

Същата година Първо главно управление (ПГУ) на ДС (разузнаването) образува разработка срещу писателя под кодовото име „Скитник“. През следващата година е набелязана операция за неговото обезвреждане.

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2019 17:43

Критиката срещу Живков

Пред ноември 1977 г. радио “Свободна Европа” започва да излъчва репортажи, посветени на срещите на писателя с Тодор Живков. Първият от 11-те откъса е излъчен в средата на ноември 1977 г., а последният - в края на януари 1978 г. В тях Марков подлага Живков на безпощадна критика:

„Той нито веднъж, нито за момент не си е правил илюзии, че може да отиде против волята на ръководителите на Кремъл. Дори при най-силни и, предполагам, доста искрени патриотични изригвания, той никога не е забравял, че първо идва Съветският съюз, а след това – България... Той беше най-силният, най-солидният, най-съобразителният и над всичко най-верният. Може да се каже, че той служеше на Съветския съюз по-ревностно, отколкото самите съветски ръководители.”

Подготовка за убийството на писателя

В началото на 1978 г. началникът на Първо главно управление на КГБ ген. Владимир Крючков получава телеграма от министъра на вътрешните работи на НРБ ген. Димитър Стоянов, с която е отправено искане за помощ за изпълнение на заповед на Тодор Живков за ликвидиране на българския писател Георги Марков. Случаят е докладван на председателя на КГБ Юрий Андропов. Той първоначално се възпротивява, но за да не бъдат влошени българо-съветските отношения, нарежда КГБ да предостави техническа помощ за убийството.

В тази връзка началникът на контраразунаването на съветското ПГУ ген. Олег Калугин и още няколко високопоставени офицери от КГБ посещават неколkokратно София. “През следващите шест месеца, използвайки таланта на учените от КГБ, обучени в изкуството на отравянията и другите методи за убийства, ние с българите проправяме пътя към убийството на Марков”, посочва в мемоарите си Калугин.

През лятото на 1978 г. Марков и няколко емигранти взимат решение за създаване на ново емигрантско списание „Нов Златорог“. До реализиране на идеята не се стига.

Атаката срещу Георги Марков

На 7 септември 1978 г. , рождения ден на Тодор Живков, непознат мъж се сблъсква с Георги Марков на моста „Ватерло” в Лондон. Писателят усеща убождане отзад в дясното си бедро. През нощта здравословното му състояние се влошава, настанен е в болница, където умира на 11 септември. Лекарската експертиза констатира, че причината за смъртта е отравяне на кръвта, а при аутопсията от дясното му бедро е извадена миниатюрна сачма от платинено-иридиева сплав с каналчета за отрова.

Експертите установяват, че най-вероятно дисидентът е отровен с рядката отрова рицин, която не оставя следи в тялото. Няколко дни по-късно подобна сачма е открита в гърба на изменилия предишната година в Париж офицер от ДС Владимир Костов, който усеща подобен удар като този при Марков в гърба си на 26 август 1978 г. на спирка в парижкото метро. За измяната си Костов е осъден в България от военен съд на смърт.

Скотланд ярд извършва мащабно разследване, но не успява да установи извършителя на убийството на Георги Марков. В същото време комунистическото разузнаване предприема цяла серия от активни мероприятия, чиято цел е да отклони вниманието на Скотланд ярд в погрешна посока, а именно, че убийството е предизвикано от раздори в българската емиграция.

Западните медии многократно публикуват становището, че извършителите на покушението са тайните служби на комунистическа България. В НРБ не е публикувана нито една информация за смъртта на писателя, а прокуратурата не образува дело по случая, каквото е задължена да направи по закон. Режимът разгласява официално становище само за западните средства за масова информация с което отрича обвиненията и обявява, че случаят е антибългарска кампания.

Разследване на убийството след промените

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2019 17:43

Въпросът за убийството на Георги Марков става актуален в родината му едва 12 години по-късно, след сгромолясането на Живков от власт и краха на комунизма в България.

Образувано е следствие за установяване на причините за неговото убийство. Следователите Богдан Карайотов и Коста Богацевски се натъкват на достатъчно доказателства в архивите на ДС, сочещи, че Първо главно управление на ДС стои зад изпълнението на политическото убийство.

Незаконното унищожаване на разработките на ПГУ и Шесто управление на ДС срещу писателя попречват върху установяване на конкретните подробности по убийството.

През 2005 г. разследващият журналист Христо Христов издава първото и единствено до момента сериозно документално изследване, посветено на случая – [„Убийте Скитник”](#), което се превръща в световна новина.

През 2008 г. той издава и продължение под заглавието [„Двойния живот на агент „Пикадили”](#), посветено на единствения официално заподозрян от българското следствие извършител на покушението – италианския гражданин с датски паспорт Франчеко Гулино, който е таен агент на ПГУ под псевдонима „ПИКАДИЛИ”.

Още на сайта desebg.com:

Какво се е случило между 7 и 11 септември 1978 г. – [вижте ТУК](#) .

Анализ на творчеството на писателя от Цвета Маркова – [вижте ТУК](#) .

Документален филм за унищожаване на досиетата на Георги Марков „Убийте Скитник” – [вижте ТУК](#) .

Как бяха написани „Задочни репортажи” – [вижте ТУК](#) .

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2019 17:43

